מהו למינקט ומיכל מינייהו כמאן דשריין בכדא דמי ושרינהו עומר או דלמא בטלינהו אגב ארעא תיקו אמר רבא אמר רב חסא בעי רבי אמי אונאה אין להם ביטול מקח יש להם או [א]אין להן אמר ר"נ הדר אמר רב חסא פשיט ר' אמי אונאה אין להם ביטול מקח יש להם ר' יונה אמר [ב]אהקדשות ר' ירמיה אמר אקרקעות ותרוייהו משמיה דר' יוחנן אמרו אונאה אין להם ביטול מקח יש להן מ"ד אהקדשות כ"ש אקרקעות מ"ד אקרקעות אבל אהקדשות לא כדשמואל [ג]דאמר שמואל [ב]הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל תנן התם[ג] [ג]אם היה קודש בעל מום יצא לחולין וצריך לעשות לו דמים א"ר יוחנן [ד]יצא לחולין דבר תורה וצריך לעשות לו דמים מדבריהם ור"ל אמר אף צריך לעשות לו דמים מן התורה במאי עסקינן אילימא בכדי אונאה בהא לימא ר"ל צריך לעשות לו דמים דבר תורה והתנן [ה]אלו דברים שאין להם אונאה הקרקעות והעבדים והשטרות וההקדשות אלא ביטול מקח בהא לימא רבי יוחנן צריך לעשות לו דמים מדבריהם והא"ר יונה אהקדשות ורבי ירמיה אמר אקרקעות ותרוייהו משמיה דר' יוחנן אמרי אונאה אין להם ביטול מקח יש להם לעולם בביטול מקח ואיפוך דרבי יוחנן לר"ל ודר"ל לרבי יוחנן במאי קמיפלגי בדשמואל דאמר שמואל הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל מר אית ליה דשמואל ומר לית ליה דשמואל איבעית אימא דכולי עלמא אית להו דשמואל והכא בהא קמיפלגי מר סבר שחיללו אין לכתחלה לא ומר סבר אפילו לכתחלה איבעית אימא לעולם בכדי אונאה ולא תיפוך ובדרב חסדא קמיפלגי דאמר מאי אין להם אונאה אינן בתורת אונאה

דאפי'

מהו למינקט מינייהו ומיכל. כלומר אגידולין דידהו לא מבעיא לן שהרי אפי' התיר עומר של אשתקד את הזרעים קודם שנזרעו וחרעם קודם העומר ולא השרישו הוו הגידולין אסורין עד שיבא עומר הבא כי קא מיבעי ליה לנקוטי מן הזרעים שבקרקע ומיכל לאחר העומר: **ושרינהו עומר.** שהעומר מתיר את התלושין חדשים של שנה זו ואת גידולין המחוברין שהשרישו: **או דלמא בטלינהו אגב ארעא.** וכקרקע בעלמא דמו ולא שייך עומר גבייהו למשרינהו: **בעי ר' אמי אונאה.** הא תנן לה במתניתין דאין להו לכל הנך דמתני': **ביטול מקח.** יותר משתות: **יש להן או אין להם.** מי אמרינן מאל תונו (ויקרא כה) הוא דאימעוט והא לאו בכלל אונאה הוא אלא מקח טעות הוא או דלמא כיון דלאו דבר שבמדה הוא ולא אטעייה בדיבוריה כשאר דין אונאה הוא: ר' יונה ור' ירמיה מילתא באפי נפשייהו אמרי ולאו אדרבי אמי קיימי אלא ר' [ירמיה] אקרקעות ורבי [יונה] אהקדשות אמרי משמיה דר' יוחנן אונאה אין להם ביטול מקח יש להן: **מ"ד אהקדשות.** אמרה רבי יוחנן: **כ"ש.** דאקרקעות נמי אמר דכיון דאשמועינן דביטול מקח לאו בכלל אונאה הוא מהיכא אימעיט אי דהקדשות קחשיב ליה מקח טעות אע"ג דליכא טעות כלפי שמיא ואפ"ה אמרינן ביטול מקח כל שכן דלגבי חבריה דאיכא למימר טעה ואדעתא דהכי לא אקנייה כל שכן דהדר: **מ"ד אקרקעות.** אמרה: **אבל אהקדשות לא.** דאילו גבי הדיוט אמרינן טעה ואדעתא דהכי לא אקני אבל אהקדש ליכא למימר הכי וכיון דליתנהו בדין אונאה טעות נמי לא אמרינן בהו כדשמואל: **מחולל.** כדאמרן דאימעוט מאונאה וטעות נמי ליכא למימר בהו דמאן טעה: **תנן התם.** במסכת תמורה (דף כז:): **אם היה קודש בעל מום.** רישא דמתני' הכי האומר הרי זו תחת זו תמורת זו זו חליפי זו הרי זו תמורה זו מחוללת על זו לא אמר כלום שאין קרבן תמים מתחלל ואם היה קודש בעל מום יצא לחולין וצריך לעשות לו דמים אם אין זו של חולין יפה כשל הקדש מוסיף עליה מעותיו עד כדי דמי הקדש: **יצא לחולין דבר תורה.** ואפי' אין זו יפה כמותה כדאמר דאמעיט מאונאה: **אף צריך לעשות לו דמים דבר תורה.** דגבי הקדשות ערכך כתיבא בכולהו וקסבר ערכך שוויו משמע. ור' יוחנן סבר ערכך כל דמים שיערכוהו משמע ליה אם זול אם יוקר: **והא"ר יונה אהקדשות כו'.** לר' יונה קשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן: **ואיפוך.** אליבא דר' יונה. אבל אליבא דרבי ירמיה לא תיפוך דהא לר' ירמיה אליבא דרבי יוחנן הקדשות אין להם ביטול מקח דמ"ד אקרקעות אבל אהקדשות לא כדשמואל. וה"נ איתא בתמורה) לרבי יונה איפוך וקמיפלגי ר"ל ור' יוחנן מ"ד אין להן ביטול מקח אית ליה דשמואל דכיון דאימעיט מאונאה לא שנא שתות לא שנא יתר משתות דאילו גבי הדיוט אמרינן טעה אבל בהקדש ליכא למימר טעות: **ומר לית ליה דשמואל.** קסבר כיון דאיכא יתר משתות לאו דרך מקח הוא וכיון דלגבי מקח לאו מידי הוא גבי חילול נמי לאו מידי עבד: **שחיללו אין.** דהא אימעיט מאונאה לא שנא גדולה ולא שנא קטנה: **לכתחילה לא.** ודבר תורה דערכך שוויו משמע: **ומר סבר אפי' לכתחילה.** ערכך כל דהו משמע הלכך לאפקועי איסוריה ואפילו מדרבנן שרי ומיהו לאחר זמן ישלם: **לעולם בכדי אונאה.** וקאמר דבר תורה ואפילו בכדי אונאה צריך לעשות דמים דבר תורה: **ולא תיפוך.** דאי מפכת לה קשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן דאילו לדידיה לא מצי לתרולי אין להן אונאה דמתני' כרב חסדא דפחות מכדי אונאה חוזר מדא"ר יוחנן אונאה אין להן ביטול מקח יש להן מכלל דאונאה אין להן דקאמר אין מחזירין להן אונאה הוא. אבל ר"ל כי מותבת ליה ממתניתא מוקי לה כרב חסדא: **מאי אין להן אונאה.** דגבי הקדשות

דאפילו

אמר ר"נ הדר א"ר חסא אונאה אין להן ביטול מקח יש להם. משמע דרב נחמן לא פליג ארב חסא רבו וקשה לר"ת דבפ' המקבל (לקמן דף קח. ושם) אמרינן זבן בר' ושוה ק' סבור מינה כו' אמר רב נחמן אין אונאה לקרקעות אלמא אפי' ביטול מקח אין להם ותירץ ר"ת דאין אונאה עד פלגא אבל מפלגא ואילך מיקרי ביטול מקח ויש להם ואתי שפיר הא דתנן (לעיל דף נו:) רבי יהודה אומר אף המוכר בהמה ומרגלית אין להם אונאה ומפרש בגמרא עד כדי דמייהם מדקאמר אף משמע דקרקעות נמי אית להו האי שיעורא ובפרק אלמנה ניזונית (כתובות דף צט:) תנן שום הדיינין שפחתו שתות או הותירו שתות מכרם בטל רשב"ג אומר מכרם קיים ומפרש התם[ט] דמכרם קיים עד פלגא: **יצא** לחולין כו'. למ"ד צריך לעשות לו דמים מדבריהם יצא לחולין הכל אבל מדרבנן צריך לשלם להקדש אונאתו ולמ"ד צריך לעשות לו דמים דבר תורה דיש להקדש ביטול מקח יצא לחולין כנגד המעות שנתן והשאר יתחלל בדמים שישלם וקמ"ל דלא אמרינן כיון שיש להקדש ביטול מקח יבטל הפדיון ולא יצא לחולין כלל כמו בהדיוט דהמקח בטל והיינו טעמו משום דבהדיוט המאנה חוזר משום שאינו רוצה להחזיר האונאה [י]ואפילו אם המתאנה פוטרו מלהחזיר מ"מ שניהם חוזרים כיון שהמתאנה היה יכול לבא לידי הפסד אם לא ירגיש ויחזור בכדי שירצה אבל הקדש המתאנה אינו יכול לבא לידי הפסד כשידע המחלל שאינה הקדש לא יוכל ליהנות עד שיוסיף על דמיו כדי שוויו וע"כ צריך להוסיף ולא יוכל לחזור דאפי' מתחייב להקדש בטעות מפסיד כדאמרינן ביש נוחלין (ב"ב דף קלג: ושם ד"ה ולא) לא תשיימיה את דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט כ"ש כאן שיתחייב להוסיף אע"פ שטעה והיה סבור שיתחלל בכך כל ההקדש ולא יצטרך להוסיף כי מ"מ נתרצה לשוה בשוה ולא נתכוון מסתמא לאנות ההקדש ואינו יכול לחזור ולכך אין שניהם חוזרים: **והאמר** רבי יונה אהקדשות. ביטול מקח יש להם ולא היה יכול לתרץ דביטול מקח יש להם מדרבנן דאם כן מאי איכא בין אונאה דהקדש לביטול מקח דבאונאה נמי צריך להוסיף דמים מדרבנן מדפריך אי באונאה בהא לימא ר"ל דבר תורה אבל לרבי יוחנן דאמר מדבריהם אתי ליה שפיר ולעיל נמי אמר יד הקדש על העליונה אפילו באונאה ועוד אי ביטול מקח דקאמר ר' יונה מדבריהם א"כ נצטרך לומר דלמ"ד אין להם ביטול מקח היינו אפילו מדרבנן א"צ להשלים דמים והכא קתני דצריך לעשות לו דמים ולעיל) יד הקדש על העליונה: **ומר** סבר אפי' לכתחילה. תימה דבפ' המקדיש שדהו (ערכין דף כט.) אומר כי אמר שמואל שחללו לכתחילה מי אמר ובפ"ק דסנהדרין (דף יד:) אמר דבשומת הקדש בעינן ט' וכהן ולעולם הבעלים קודמין שמוסיפין חומש אלמא מחזירין אחר ריוח הקדש וי"ל דה"פ שחללו אין שנתכוון לחללו פחות מדמיו שדבר זה אסור לעשות ואין צריך להשלים אלא מדרבנן אבל לכתחילה שעשה דבר שמותר שנתכוון לחללו שוה בשוה וטעה ונמצא שהקדש שוה יותר ישלים מן התורה ומר סבר אפילו לכתחילה לא ישלים אלא מדרבנן אף על פי שנתכוון שוה בשוה אבל במזיד לכ"ע אסור לאנות ההקדש[כ]:

דאפילו

מסורת הש"ס

א) [תמורה כז: כל הסוגיא], ב) קדושין יא. בכורות כה. נ: מעילה יד: תמורה כז: ערכין כט. ג) [תמורה כז:], ד) [תמורה כז. ע"ש], ה) לעיל ט., ו) מהר"ם, ז) [דף כז:], ח) נ"ל מתניתין, ט) [דף ק:], י) [עי' רש"ש], כ) [וע"ע תוספות תמורה כז: ד"ה בין למר כו' ועי' תוס' שם ד"ה לא אמרו].

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה **יצא** וכו' **ואפילו אם המתאנה.** עיין לעיל דף נ ע"ב תוס' ד"ה ואילו:

עין משפט נר מצוה

קסג א מיי' פי"ג מהל' מכירה הל' ח סמג לאוין קע טוש"ע ח"מ סי' רכז סעיף כט ועי"ש בסמ"ע:

קסד ב מיי' פ"ז מהל' ערכין הלכה ח [וכ"כ אלפס פ"ז פ"א דף שלג.]:

קסה ג מיי' פ"ב מהל' תמורה הל' א ב:

◆

מוסף רש"י

מהו למינקט. ללקוט מהן קודם הפרשתן (מנחות סט.). **ושרינהו עומר.** דהא דאמרן ואם לאו אסורין עד שיבא עומר הבא, בגדולין מיירי, או דלמא בטלינהו אגב ארעא וכי לקיט להו כגידולין דמו (שם). **שחיללו על שוה פרוטה מחולל.** דאין אונאה להקדש, דכתיב איש את אחיו, ואשמעינן שמואל דכי היכי דאימעיט מאונאה אימעיט נמי מביטול מקח (קידושין יא.). **וצריך לעשות לו דמים.** שתהא אותה של חולין שוה כאותה של הקדש שהוא מחלל עליה ולא יתאנה ההקדש. (תמורה כז:). **יצא לחולין דבר תורה.** דאמרינן בפרק המנחות והנסכים (כט.) ואם כל בהמה טמאה, בבעלי מומין שנפדו הכתוב מדבר (שם כז.). **מדבריהם.** דמה"ת אין אונאה להקדש דכתיב אל תונו איש את אחיו, ולא הקדש (שם). **לעשות לו דמים מן התורה.** רב חסדא מפרש לה לקמן (שם). **בכדי אונאה.** דלא נתאנה אלא שתות (שם). **ביטול מקח.** שנתאנה יותר משתות (שם). **ביטול מקח יש להם.** שאם נתאנה יותר משתות חוזר לר' יונה, קשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן (שם כז:). **ואיפוך כו'.** ר' יוחנן אמר צריך לעשות דמים דבר תורה ור"ל אמר מדבריהם (שם). **דכולי עלמא אית להו דשמואל.** ואי כדקמכוין לחלולי ודאי מתחיל, כלומר אם היה בדעתו לאנות ההקדש ולחלל בדמים ודאי מתחללין, אבל להכי אמר ר"ל צריך לעשות דמים דבר תורה משום דאיהו לא מיכוין לחללו בדמים פחותין אלא סבור שיהו החולין שוין את דמי ההקדש, ור' יוחנן סבר בכך מתכוין לחללו (שם). **בכדי אונאה.** דלא נתאנה אלא שתות (שם). **ולא תיפוך.** להא דר' יוחנן ור"ל ובאונאה קיימי ובבטול מקח לא איירו ודקא קשיא לך לר"ל ממתני' דאלו דברים, לא קשיא, דהכי מתרץ לה ר"ל כדרב חסדא, דאפילו פחות משתות חוזר, וה"ק קרא איש את אחיו הוא דבשיעור שתות משלם פחות משתות לא משלם, הא הקדש אפילו פחות מכדי אונאה חוזר, והיינו דבר תורה דקאמר ר"ל לעיל, ור' יוחנן מוקי ליה כמשמעותיה, אבל בביטול מקח לא איירי כלל ר' יוחנן ולא תיקשי לא לר' יונה ולא לר' ירמיה (שם).